

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Epost: postmottak@bfd.dep.no

Høringssvar om forslag til endring av utmålingsforskriften

Forbrukerrådet viser til at Barne- og familiedepartementet den 18. november 2024 sendte høringsnotat om forslag til endring av utmålingsforskriften ut på høring. Høringen omhandler utmåling av overtredelsesgebyr i tilknytning til nye regler i finansavtaleloven om retten til å betale med kontanter.

Barne- og familiedepartementet ber om innspill til forslaget innen den 8. januar 2025. Forbrukerrådet oversender med dette sitt innspill, som også er innsendt ved bruk av departementets digitale løsning for høringsuttalelser.

Forbrukerrådets hovedpunkter kan i korte trekk oppsummeres slik:

- Forbrukerrådet støttet i sitt høringsvar av den 16. desember 2022 regjeringens forslag om endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør vedrørende forbrukeres rett til å betale med kontanter. Samtidig påpekte Forbrukerrådet i høringen at det var viktig å sikre at det nye regelverket etterleves av næringsdrivende og at det må eksistere tydelige sanksjonsmuligheter i de tilfeller hvor regelverket ikke følges.¹
- Forbrukerrådet støtter derfor Barne- og familiedepartementets forslag om at Forbrukertilsynet og Markedsrådet gis adgang til å fastsette overtredelsesgebyr ved brudd på forbrukeres rett til å betale med kontanter etter finansavtaleloven § 2-1 tredje ledd jf. § 7-2.
- Forbrukerrådet støtter at øvre ramme for overtredelsesgebyrets maksimale størrelse fastsettes til inntil fire prosent av den næringsdrivendes årsomsetning eller inntil 25 millioner kroner.

¹ <https://storage02.forbrukerradet.no/media/2022/12/horingssvar-fra-forbrukerraxdet-om-forbrukeres-rett-til-axx-betale-med-kontanter.pdf>

Forbrukerrådet har i flere høringsvar om ulike lover og forskrifter tatt til orde for at det må eksistere tydelige sanksjonsmuligheter i tilfeller hvor regelverk som skal redusere forbrukersårbarhet ikke blir fulgt opp av næringsdrivende.

De senere årene har man sett en utvikling hvor enkelte næringsdrivende, herunder enkelte hoteller, restauranter, frisører, butikker, mv., i stadig større utstrekning har nektet å ta imot kontante betalinger fra forbrukere. Fra og med den 1. oktober 2024 gjelder imidlertid nye regler for plikten til å ta imot kontant betaling. Bakgrunnen for at reglene endres er å klargjøre når denne plikten inntreffer.

Hovedregelen i ny finansavtalelov etter endringen om forbrukeres rett til å betale med kontanter, er at dersom det i salgslokalet tas imot betaling for varen eller tjenesten i form av kort eller andre digitale betalingsløsninger, så har forbruker også rett til å betale med kontanter. Konkret gjelder dermed blant annet følgende vilkår for når den næringsdrivende må akseptere kontante betalinger fra forbrukere:

- Salg av varer eller tjenester skjer fra et salgslokale.
- Utsalgsstedet er etablert på fast basis.
- Betalingen for varen eller tjenesten gjennomføres i salgslokalet.

I sitt høringsvar av den 16. desember 2022 støttet Forbrukerrådet regjeringens forslag om forbrukeres rett til å betale med kontanter, men presiserte at det var nødvendig også å tydeliggjøre sanksjonsmuligheter dersom regelverket ikke følges:

«Forbrukerrådet støtter i all hovedsak Justis- og beredskapsdepartementets forslag til endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør med sikte på å styrke forbrukernes rett til å betale med kontanter. Utfordringen blir imidlertid å sikre at regelverket etterleves og følges. Det er derfor behov for å tydeliggjøre sanksjoner, herunder om det for eksempel kan ilegges dagbøter (og størrelsen på disse) ved overtredelse av bestemmelsene. Virksomheter som plikter å ta imot oppgjør i kontanter fra norske forbrukere, men som likevel nekter å ta imot betalinger i form av kontanter, må kunne sanksjoneres. Forbrukerrådet mener at sanksjonsregimet må være kjent før det nye regelverket trer i kraft.»

Og videre:

«En eventuell plikt for næringsdrivende om å ta imot kontanter må kunne håndheves fra første dag. Forbrukerrådet vil derfor be om at Forbrukertilsynet med virkning fra antatt ikrafttredelsestidspunkt for ny finansavtalelov den 1. januar 2023 gis en hjemmel i § 7-2 til å ilegge gebyr ved overtredelser av de foreslåtte reglene om kontant betaling i finansavtaleloven § 2-1.»

Regjeringens forslag til endringer i utmålingsforskriften svarer dermed ut et viktig anliggende fra Forbrukerrådet i høringsrunden om forbrukeres rett til å betale med kontanter, og er dermed en endring som Forbrukerrådet støtter.

Når det gjelder størrelsen på overtredelsesgebyret, så anser Forbrukerrådet at den øvre rammen for overtredelsesgebyrets størrelse bør være den samme som gjelder ved brudd på de øvrige forbrukervernreglene. Dette sikrer også forutberegnelighet for næringsdrivende. Utmålingsforskriften angir også momenter som det kan tas hensyn til ved utmåling av overtredelsesgebyr.

Forslaget om en øvre ramme for overtredelsesgebyrets maksimale størrelse på inntil fire prosent av den næringsdrivendes årsomsetning, eller inntil 25 millioner kroner, antas å være såpass betydelig at det vil kunne virke disiplinerende på den gruppen av næringsdrivende som de senere årene har nektet forbrukere å betale med kontanter for ulike varer og tjenester.

Konklusjon:

Forbrukerrådet støtter forslaget fra Barne- og familiedepartementet om at utmålingsforskriften gis anvendelse ved Forbrukertilsynets og Markedsrådets utmåling av overtredelsesgebyr ved brudd på forbrukeres rett til å betale med kontanter etter finansavtaleloven § 2-1 tredje ledd jf. § 7-2.

Øvre ramme for overtredelsesgebyret bør settes såpass høyt at det virker preventivt og disiplinerende på næringsdrivende som unnlater å følge reglene i finansavtaleloven om forbrukeres rett til å betale med kontanter.

Forbrukerrådet mener at de foreslåtte endringene i utmålingsforskriften bør tre i kraft så raskt som mulig.

Oslo, den 10. desember 2024

Med vennlig hilsen
Forbrukerrådet

Gunstein Instefjord (s.)
Leder for forbrukerpolitikk

Bjarki Eggen (s.)
Seniorrådgiver finans